

Голас Радзімы

№ 9 (1735)
4 сакавіка 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

8-е Сакавіка. У гэтага свята свой колер, асаблівае адценне. Колер вясны, адценне пшчоты. Самаму дарагому ў жыцці чалавеку — маці, сястры, бабулі ці любімай жанчыне, прыносім мы сёння кветкі, гаворым словы ўдзячнасці, словы любові.

Жанчына, маці... Які вялікі сэнс у гэтых словах! Неяк у вядомага мастака папрасілі намяляваць жанчыну. І мастак надоўга задумаўся. Каго намяляваць! Жанчыну за штурвалам самалёта... За станком на вытворчасці... У навуковай лабараторыі... Ці студэнтку ў аўдыторыі!.. Так, усюды, у кожнай сферы чалавечай дзейнасці, змаглі праявіць сябе слаўныя дочки нашай вялікай Радзімы.

Сёлета Міжнародны жаночы дзень студэнтка факультэта прыкладнай матэматыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Ала АТРАШОНАК адзначае ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. У складзе народнага ансамбля танца «Зорка» яна адправілася ў госці да нямецкіх сяброў.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПАДЗЕІ · ЛЮДЗІ · ФАКТЫ

АДКАЗ Л. І. БРЭЖНЕВА НА ПІСЬМО АЎСТРАЛІЙСКОЙ АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКАЯ ВЫСТУПАЕ ЗА МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА І РАЗЗБРАЕННЕ

У аўстралійскай газеце «Нэшнл таймс» апублікавана адкрытае пісьмо Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжневу і прэзідэнту ЗША Р. Рэйгану. У ім ад імя аўстралійскай арганізацыі, выступаючай за міжнароднае супрацоўніцтва і раззбраенне, выказваецца трывога з прычыны растучай пагрозы ядзернай вайны і змяшчаецца заклік спыніць гонку ядзерных узбраенняў. «Вы просіце пацвердзіць абавязацельства ніколі не прымяняць першым ядзерную зброю, — піша ў сваім адказе Л. І. Брэжнеў на пісьмо аўстралійскай арганізацыі. — У сувязі з гэтым звяртаю вашу ўвагу на тое, што Савецкі Саюз ужо заяўляў, што ён ніколі не прыменіць ядзерную зброю супраць тых дзяржаў, якія адмаўляюцца ад вытворчасці і набыцця ядзернай зброі і не маюць яе на сваёй тэрыторыі. Мы гатовы і ў дагаворным парадку даць адпаведныя гарантыі любой з такіх нядзержных краін і заклікаем усе іншыя ядзерныя дзяржавы ўзяць на сябе такія ж абавязацельствы. Больш таго, на 36-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН імяна Савецкі Саюз выступіў з важнай і канструктыўнай ініцыятывай, маючай на мэце дабіцца таго, каб ніхто і ніколі не прымяніў першым ядзерную зброю. Прынята на гэтай аснове дэкларацыя ўрачыста абвяшчае, што дзяржавы, якія першымі прымяняць ядзерную зброю, учыняць найцяжэйшае злачынства супраць чалавецтва».

Аднак, як падкрэсліў далей кіраўнік Савецкай дзяржавы, на шляху канструктыўных перагавораў аб абмежаванні і скарачэнні стратэгічных ядзерных узбраенняў яшчэ нямае перашкод. Адна з галоўных цяжкасцей — нежаданне ЗША заняць рэалістычную пазіцыю ў пытанні аб раззбраенні. І ўсё ж, «мы выходзім з упэўненасцю, што розум возьме верх і ў канчатковым выніку ядзерная катастрофа будзе прадухілена. Дабіцца гэтага нельга толькі аднабаковымі намаганнямі, патрабуюцца актыўныя дзеянні ўсіх краін і народаў свету».

ТОЛЬКІ ЗА ГОД

23 лютага 1981 года пачаў сваю работу XXVI з'езд КПСС, на якім быў зацверджаны план адзінаццатай пяцігодкі. Гадавіну гэтай падзеі прыгадалі сёлета радыё, тэлебачанне, прэса.

Прайшоўшы год паказаў сілу і значэнне ўсяго, што было сказана і вырашана на XXVI з'ездзе КПСС. Галоўны палітычны вывад з дзён, пракрытых намі пасля з'езда, адназначны: Камуністычная партыя вядзе краіну наперад адзіна верным ленынскім курсам.

Першы год пяцігодкі прынёс нашаму народу вялікія здабыткі. Нацыянальны даход вырас на 14 мільярдаў рублёў, прамысловая прадукцыя павялічылася на 21 мільярд рублёў, у строй дзеючых уведзена каля 200 новых буйных прадпрыем-

стваў. Расшырыліся маштабы рэканструкцыі, тэхнічнага пераўзбраення прадпрыемстваў. Больш за 80 працэнтаў прыросту індустрыяльнай вытворчасці атрымана за кошт павышэння прадукцыйнасці працы. У нашым агульнасаюзным «доме» прыбавілася два мільёны новых добраўпарадкаваных кватэр. На 5 мільярдаў рублёў павялічыліся выплаты і льготы з грамадскіх фондаў спажывання. Неспрыяльныя ўмовы надвор'я, бяспрэчна, прыкметна адбіліся на сельскай гаспадарцы, тым не менш за год выраблена прадукцыі на 120 мільярдаў рублёў. Першы год адзінаццатай пяцігодкі застанецца ў біяграфіі краіны як час новых здзяйсненняў.

ВЫПРАБАВАНЫ ЧАСАМ

30 снежня 1922 года быў створаны СССР — першая ў свеце адзіная саюзная шматнацыянальная дзяржава рабочых і сялян. У сувязі з гэтай гістарычнай падзеяй у жыцці нашага народа Цэнтральны Камітэт КПСС прыняў пастанову «Аб 60-й гадавіне ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік».

Нараджэнне СССР было вынікам перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Устаноўленне ўлады рабочага класа, грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці, адзначаецца ў пастанове, заклала трывалы фундамент свабоднага развіцця ўсіх нацый і народнасцей, іх цеснага адзінства і дружбы.

Стварэнне СССР — гэта жывое ўвасабленне ідэй Уладзіміра Ільіча Леніна, ленынскіх прынцыпаў нацыянальнай палітыкі. Гісторыя не ведае дзяржавы, якая ў найкарацейшыя тэрміны зрабіла б так многа для ўсеабаковага развіцця нацый і народнасцей, як Савецкі Саюз.

У прынятым ЦК КПСС дакуменце падкрэсліваецца, што з найбольшай паўнатай адносін паміж дзяржавамі, уласцівы прыродзе сацыялізму, увазоблены ў сацыялістычнай садружнасці.

Сустрэкаючы 60-годдзе ўтварэння СССР, савецкі народ па праву ганарыцца сваімі дасягненнямі, той рэвалюцыйнай гістарычнай місіяй, якую з гонарам выконвае наша Радзіма, што ідзе ў першых радах барацьбы за мір, незалежнасць, свабоду і шчасце народаў.

ПАМЯЦЬ НАРОДНАЯ

Наша краіна ўрачыста адзначыла 64-ю гадавіну Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту. Па існуючай традыцыі 23 лютага мінчане і госці беларускай сталіцы прыйшлі на плошчу Перамогі да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам.

На мрамур абеліска былі ўскладзены вянкi ад Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР, ад Ваеннага савета ЧБВА, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і іншых партыйных і грамадскіх арганізацый, прадпрыемстваў і ўстановаў горада.

Ва ўрачыстай цырымоніі ўскладання вянокi удзельнічалі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, военачальнікі, прадстаўнікі працоўных калектываў, воіны ЧБВА.

Мінутай маўчання ўшанавалі яны светлую памяць герояў, якія аддалі жыццё за свабоду і незалежнасць Айчыны.

Да помніка-абеліска былі ўскладзены вянкi ад генеральных консулаў ПНР і ГДР у Мінску.

У гэты дзень жыхары гарадоў і вёсак рэспублікі ўскладлі вянкi і кветкі да помнікаў, абеліскаў, на брацкія магілы савецкіх воінаў, партызан і падпольшчыкаў, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай сацыялістычнай Радзімы.

У КАМІСІІ ААН ПА ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА

У Жэневе, дзе адбываюцца пасяджэнні камісіі ААН па правах чалавека, выступіў прадстаўнік Беларускай ССР, намеснік міністра замежных спраў БССР Л. Максімаў. У адзіным комплексе правоў чалавека, падкрэсліў ён, фундаментальнай асновай з'яўляюцца сацыяльна-эканамічныя правы, такія, як права на працу, на адпачынак, на адукацыю, на ахову здароўя, на сацыяльнае забеспячэнне, на жыллё і г. д. У гэтай сувязі прамоўца ўказаў на тое, што ў 24 краінах Захаду налічваецца 26,5 мільёна беспрацоўных, адзначаў, што магчымасці ажыццяўлення свайго права на развіццё для многіх краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі абмежаваны ў сувязі з існуючым несправдлівым міжнародным эканамічным парадкам.

Праблема ўстанаўлення новага міжнароднага эканамічнага парадку і ажыццяўлення правоў чалавека знаходзіцца ў цеснай сувязі з праблемай разрадкі міжнароднага напружанасці, спынення гонкі ўзбраенняў, умацавання міру і міжнароднай бяспекі.

Л. Максімаў азнаёміў членаў камісіі з вялікімі дасягненнямі Беларускай ССР у сацыяльнай, эканамічнай і культурнай галінах, з грандыёзнымі прадвызначэннямі адзінаццатай пяцігодкі, што забяспечыць далейшае расшырэнне правоў чалавека.

У Лукомлі да свята вырашчана шмат кветак. 8-га сакавіка работніцы Лукомльскай ДРЭС атрымаюць і гэтыя калы — падарунак кветаводаў. НА ЗДЫМКУ: кветавод Марыя КАЗЛОЎСКАЯ ў аранжарэі прадпрыемства.

ГАСПАДЫНЯ ТАКСІ НІНА БЯЛЯЕВА

НАСУСТРАЧ ПАСАЖЫРАМ

Недзе за павароткаю мільгануў зялёны агеньчык таксі... Новенькая «Волга» прытармазіла, збавіла ход і падруліла да стаянкі.

За рулём сядзепа жанчына гадоў пяцідзесяці і нетаропка працірала ветравое шкло. На вакзале ў гэты ранні час было нешматлюдна, і я няспешна падышоў да машыны.

— А як жа, можна, — шчыра ўсміхнулася жанчына, адказваючы на маё пытанне. — Калі ласка. Хоць на край свету.

У салоне «Волгі» вісела таблічка «Ніна Васільеўна Бяляева». А на ёй і фота гаспадыні таксі: вочы ўдумлівыя, сур'ёзныя. Твар — адкрыты, шчыры.

— Ніна Васільеўна, — як толькі ад'ехалі, звярнуўся я да жанчыны, — а ці не цяжка цалоткі дзень круціць баранку? Прафесія ў вас, прама скажам, не жаночая.

— Цяжка? Не тое слова. Хаця вядома не без таго. Але што ж гэта за работа, калі ў цябе ўсё гладка ды спакойна. Не цікава так...

Чырвонае вока светафора

прыпыніла на міг таксі. Ніна Васільеўна прыдчыніла бакавое шкло.

— Вось вы, мусіць, падумалі, што мне як жанчыне натураюць у аўтакалоне. Надварот, калі якая няспраўнасць, то спытаюць строга. Хаця, прызнацца, стараюся рабіць усё так, каб не было нараканняў.

— А ці даўно на таксі? — Восьмы год ганяю «Волгу». А да гэтага працавала на аўтобусе.

— Жанчына за рулём аўтобуса?

— Так, так... За рулём самага звычайнага рэйсавага аўтобуса. І што цікава (тут Ніна Васільеўна зноў усміхнулася): хоць і жанчына, а многія пасажыры не раз прызнаваліся, што, калі я на маршруце, то са мной ім больш надзейна. Хаця нашы мужыкі былі таксама вадзіцелямі не менш надзейнымі і вопытнымі. Многія з тых, з кім працавала, і цяпер у рэйсах, верай і праўдай служаць раз і назаўсёды выбранай справе. Помню, надумала было на таксі пайсці. Ой, і папрасіла ж мяне начальства,

каб гэта я аўтобус не пакідала свой. А мне, прызнацца, і самой падабалася круціць баранку рэйсавага... І план заўсёды выконвала, і зарплата не крыўдзілі. Але вось таксі... Не ўтрымалася ад спакусы. А што?

Ніна Васільеўна на нейкае імгненне задумалася.

— А што, думаю, вадзіцель я не благаі, вопыт маю. У машынах разбіраюся, спраўлюся. Помню сваю першую паездку ў Салігорск, Маладыя такія хлопцы і дзяўчаты напрасілі падвезці. Ты нас, цётка, гавораць, у Салігорск з ветрыкам... На вяселле познімся. Вось, думаю, і пакажы, Ніна Васільеўна, на што ты здатная. Той рэйс быў маім сапраўдным таксісцкім хрышчэннем. Выскачыла я на асфальт і прыціснула: на спідометры за сотню. Мае маладыя людзі прыціхлі, насцярожыліся. А я сяджу за рулём, хоць і самой страшнавата, але віду не падаю: спакойная такая, нават песеньку напяваю пра сябе. Бачаць падарожнікі, што ў мяне норма, і зноў ажывіліся. Прыехала ў Салі-

горск, а ў самой лоб узмакнэлы. Сэрца б'ецца, б'ецца. Потым прывыкла...

Мы ехалі няспешна, і я даведаўся з размовы, што Ніна Васільеўна нарадзілася пад Слуцкам у невялічкай вёсцы Бранавічы. Бацька памёр у час вайны, і ў яе мацеры на руках засталася дзевяць дзяцей.

— Адзін толькі бог ведае, колькі гора ўсялякага нацярпелі...

Бяляева ўключыла левы паварот, і «Волга» ўскочыла ў заснежаны завулак...

— Дык вось, маці адна, а на руках — дзеці адзіна аднаго меншых. Ды дзякуй дзяржаве нашай. Не пакінула нас без увагі і клопату: то грашмыма дапамогу атрымлівалі, а то харчамі. Вось так мы, як кажуць у нас, і выльодзелі, на ногі сталі. Браты, сёстры раз'ехаліся, хто куды. І я помню, як толькі шафёрскія курсы скончыла, у Карэлю за рамантыкай падалася. На «Пабедзе» працавала — легкавушка такая была. Ды ўвесь час дамоў цягнула. А прыехала ў Слуцк, у аўтакалону пайшла...

«Волга» плыла ўсё далей па завулку, і я з цікавасцю слухаў гэтую надзіва гаманкую і шчырую жанчыну. Ніна Васільеўна, павярнуўшыся да мяне, неак задуманна прагаварыла:

— Нябось, падумалі: зья-

заўся з гэтай цёткай... Прызнацца, дык і сама не ведаю, чаго гэта так расшчабяталася. Бывае ж... Дык вось, прыйшла я ў аўтапарк і на аўтобус. А тут рэйсы... То па раёну, а то на заказ пашлюць. Дзе толькі не пабывала. Усю нашу Беларусь скалясіла. Старалася ж працаваць не горш за мужыкоў... Колькі падзяк за гэтыя гады маю. І гадзіннік ім'яны ёсць. І не таму, што я жанчына: за работу, па рабоце паважалі. Вось як...

Мы неўпрыкметку праехалі завулак і выскачылі на гасцінец.

— А сёлета ў Крым махну. Даўно марыла.

— Пуцёўку абяцаюць?

— Можна было б і па пуцёўцы. Ды надумала сваім ходам. У мяне ж «Масквіч» свой ёсць. А на ім да Крыма рукою падаць. Толькі няхай нацяпле: дагледжу дворык, разаб'ю клумбы, высаджу кветкі...

З гасцінца мы павярнулі направа, праехалі яшчэ метраў сто, і машына прытармазіла.

— Вось вы і на месцы, калі ласка, — сказала Ніна Васільеўна. — Будзеце ў Слуцку — я да паслуг.

Мы развіталіся. «Волга» слізганула шынамі, набрала хуткасць і неўзабаве скрылася. Зялёны агеньчык пабег насустрач новым пасажырам. Яраслаў СІДОРЫН.

НЕ АБМІНАЛІ БУСЛЫ ХАЦІНУ ГЛАДЗІКАВЫХ, ПРЫНОСІЛІ У
ДОМ РАДАСЦЬ І СПАКОЙ

ПЯШЧОТА МАЦІ

Не абміналі буслы вёску Фашчаўка. Кожную весну чуўся іх радасны клёкат — птушкі вярталіся на радзіму. Іх чакала рачулка з задумлівымі вербамі, вёска са шчодрымі палеткамі, няжкімі прысадамі, пратаптанымі сцежкамі. Прыгадваюць людзі, што, вяртаючыся дадому, шчыравалі птушкі над вялікай грушынай, якая атуляла хаціну Паліны і Івана Гладзікавых. Добрая гэта прыкмета. Прыляцелі буслы — чакай шчасця ў доме, прыйдзе спакой, радасць, прыемныя будзённыя клопаты. Няма тае дзічкі: не пашкадавала яе шалёная бура, прайшла па ёй, як і па іншых дрэвах, бязлітаснай рукою, нарабіла шкоды.

Пакружацца цяпер буслы адзін раз, другі, напэўна шукаюць старую грушу, агледзяцца і садзяцца на калгасную воданпорную вежу... Цывілізацыя ўнесла свае карэктывы і ў жыццё памяркоўных птушак.

Прыгадваецца мне вясна 1973 года, першы візіт у вёску Фашчаўка Шклоўскага раёна на Магілёўшчыне. Буйным кветам пахваліся сады, акулаліся ў раку, удосталь напіваліся вясновага хмелю... Шлях ад гасцінца да сядзібы Гладзікавых нядоўгі — два з паловай кіламетры. Невялічкі лясок, завод хвойнай мукі, сажалка, палі з дываном азімых, майстарня па рамонту трактароў — усё гэта ўбачыш за паўгадзіны нетаропкае хадзі.

— Шукаю дом Гладзікавых, — запяняю дзвюх кабет.

— А вунь бачыце, задзірысты певень на падворку ходзіць? Дзіцячыя галасы звяняць. Туды і шыбуіце.

У садзе пад разгалістай квітнеючай яблынькай прымаціўся вялікі стол. Адна з дзяўчынак трымае ласкавае кацянё, да другой туліцца сабачка. На стале поўна адмысловых драўляных лыжак. Карціць пакратаць іх. Бяру цёплыя ад чалавечых рук, ад dotyку майстроў вырабы... Над лыжкамі папрацавала ўся сям'я. На падвор'і гара бярозавых аскепак. Дзяўчынкi ўвіхаюцца, дапамагаючы бацькам. У кожнай свой занятка, сваё месца. Ні крыку, ні панукання. Спакой, мудрасць. Так адбылося знаёмства з сям'ёй Гладзікавых.

Паліна Міронаўна нарадзіла і выхавала дзесяць дзяцей. Больш шанцавала на дачок, іх у сям'і сем. У мяне захаваліся розныя здымкі: баба Паліна з унукам Віцём, дачка Тацяна за рулём трактара... Самы ўдалы той, дзе ўся сям'я Гладзікавых робіць лыжкі. Тыя самыя, што не залежваюцца ў сувенірных магазінах Мінска, Ленінграда, Масквы... Вандруюць і за акіян, на сусветныя выстаўкі. Здаецца, звычайныя яны, з беразака, ліпы. Але возьмеш у рукі і адчуеш — твор адмысловы! Есць у мяне і групавы партрэт дзяўчат-школьніц Гладзікавых. Уражвае нейкая асаблівая жыццярэдаснасць, прыгожыя адкрытыя твары, ветлівасць і даверлівасць.

У той раз да аўтобуса праводзілі мяне вясёлай грамадой. Частавалі гарбузікамі, з дзіцячай непасрэднасцю апавядалі пра сваіх братоў і сястрыц, якія пайшлі на самастойны хлеб. Пра сястру Любу, што жыве і працуе ў Віцебскай вобласці ў вёсцы Бароўцы Верхнядзвінскага раёна. Пра брата Уладзіміра, які абраў спецыяльнасць электрамэнцэра, пасяліўся ў Баранавічах. Што б ні рабілі Гладзікавы-малодшыя, усё ў іх выходзіла прыгожа, проста, як і ў бацькоў.

Праз паўтара года адбылася другая мая сустрэча з Палінай Міронаўнай. На гэты раз на выстаўцы народнай творчасці спачатку ў Мінску, а затым і ў Маскве. Такія экспазіцыі — заўсёды парад фарбаў, зіхаценне ручнікоў, поцілак, хараство драўлянай скульптуры. На выстаўку былі запрошаны і самі майстры. Каля іх згрудзіліся наведвальнікі — цікава ж паглядзець, як нараджаюцца проста на вачах сувеніры. Прыцягвала іх увагу майстрыха, якая брала чурачку і спрытнымі, моцнымі рухамі рабіла адмысловую драўляную конаўку. Дрэва павінна адчуваць сілу, іначэй і самага просценькага вырабу не выштукеш... Наведвальнікі глядзелі на рукі працаўніцы... Пачарнелыя ад сонца, ад штодзённай працы. А калі даведаліся, што гэтая жанчына нарадзіла і выхавала дзесяць дзяцей, заапладзіравалі...

...Нарадзілася Паліна Міронаўна ў вёсцы Рудня на Шклоўшчыне. Навакольныя сёлы здавён славіліся адмысловымі майстрамі. Справу сваю ведалі. Аб іх умельстве пагалоска далёка ішла. Падзвіцца, што вытварылі іх умелыя рукі, лепей за ўсё было ў выхадны дзень у Магілёве, на людным кірмашы. Руднянцы лыжкамі і рознымі іншымі вырабамі з дрэва, саломы, лазы забяспечвалі ўсю вобласць. Тавар ніколі не залежваўся, меў вялікі попыт...

— Да працы прызвычалася з маленства, — гаворыць Паліна Міронаўна. — Калі маладая была, збіраліся ў самую вялікую хату, зімовымі вечарамі бавілі час. Без работы не сядзелі. Цягнулі задумлівыя, напеўныя народныя песні, а рукі рабілі сваё — пралі, вышывалі, ткалі.

Нялёгка гэта — выгадаваць, выпесціць, паставіць на ногі дзяцей. Хто калі падлічыў, колькі перарабілі матчыны рукі за доўгі дзень... Паспяванныя гады былі надзвычай цяжкімі. Бохан хлеба трэба было падзяліць на дзесяць скібачак, танючкіх, як лісток паперы. Белы свет свеціцца праз тую скібку... У чыгунку змяшчаецца трыццаць бульбін, вымеркаваць іх трэба на кожны дзіцячы раток. У краме купі дзесяць абновак... Мяркуй, маці, клапаціся. За гэтым нялёгкім клопатам і сна пазбавішся, пра спакой забудзешся... Паліна Міронаўна апавядае нетаропка, спакойна. Прыгадваць тое даўняе цяжка. А перажыць?..

...Цяпер у хаце Паліны Міронаўны і Івана Кузьміча цішыня, нязвычайная, таму мо трохі тужлівая. На гэтай печы звінелі вясёлыя дзіцячыя галасы. Дзесяць хлопчыкаў і дзяўчынак бачылі ў доме ласку, вучыліся паважаць працу, людзей, спасцігалі добрае.

Адзвінела матчына калыханка, адпачываюць пяшчотныя натомленыя матчыны рукі... На сцяне безліч здымкаў — матчына ганаровая галерэя. Узіраецца жанчына шторанна, з дзецімі вітаецца, раіць, сумуе. Яна з імі заўжды, хоць і разляцеліся маладыя, нібы птушкі. Але ёсць у сям'і Гладзікавых дзень, калі дзеці і ўнукі збіраюцца разам. Усе да аднаго спяшаюцца ў госці да бацькоў. І надзвычай шумна на падвор'і тады, на вуліцы, ва ўсёй вёсцы Фашчаўка. Радуюцца людзі, часам па-добраму зайздросцяць Паліне і Івану.

Вячаслаў ДУБІНКА.
НА ЗДЫМКУ: сям'я ГЛАДЗІКАВЫХ за вырабам лыжак [здымак 1973 года].

КЛОПАТЫ ФАБРЫЧНАГА КАМІТЭТА

Баранавіцкае баваўнянае аб'яднанне імя Ленінскага камсамола Беларускай фабрыкі вырабляе тканіны і пражу, якія вельмі падабаюцца пакупнікам. Выпуск іх пастаянна павялічваецца, у асноўным дзякуючы мадэрнізацыі вытворчасці, механізацыі і аўтаматызацыі ўчасткаў, уводу ў дзеянне новага абсталявання.

Паспяховае вырашэнне сацыяльна-эканамічнай праграмы на прадпрыемстве таксама спрыяе павышэнню прадукцыйнасці працы, павелічэнню выпуску прадукцыі. Гэта ўжо клопат фабрычнага камітэта. Для малышоў, напрыклад, пабудавана дзевяць дзіцячых садоў-яслей, што поўнасцю вырашыла праблему з месцамі ў дашкольных установах. За кошт аб'яднання пабудаваны і абсталяваны дзве сярэднія школы ў пасёлку тэкстыльшчыкаў. Камбінат мае выдатны санаторый-прафілакторый у лясным масіве «Гай», а таксама базу адпачынку «Мара».

НА ЗДЫМКУ: кантралёр якасці аддзелацнай фабрыкі Алена ЗАЙЦАВА; часты госць у вучняў падшэфнай школы намеснік старшыні фабкома Ангеліна КОБЗЫРАВА; у дзіцячым садзе камбіната; выступае народны ансамбль танца «Юнацтва»; чарговую рэпетыцыю народнага тэатра Палаца культуры праводзіць яго кіраўнік Віктар САКАЛОУ.

ДАРАГІХ СУАЙЧЫННІЦ

САРДЭЧНА І ШЧЫРА ВІНШУЕМ З МІЖНАРОДНЫМ ЖАНОЧЫМ ДНЁМ — 8-Е САКАВІКА!

Зычым моцнага здароўя, шчасця і міру вашаму дому!

Упэўнены: дзе б вы ні жылі, — Радзіма заўжды з вамі, у вашых сэрцах, думках, дзеяннях. І ўдалечыні ад Бацькаўшчыны вы не парываеце з ёю сувязей, застаяцеся яе адданымі патрыёткамі. Многія з вас актыўна ўдзельнічаюць у рабоце прагрэсіўных зямляцкіх аб'яднанняў і арганізацый, якія прыкладаюць шмат намаганняў для развіцця ўзаемаразумення і супрацоўніцтва паміж народамі ўсіх краін, у барацьбе за захаванне міру на зямлі.

Жадаем вам поспехаў у вашых добрых патрыятычных справах!

ПРЭЗІДЫУМ
БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
«РАДЗІМА»

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ»

КАЛІ восенню мінулага года стала вядома, што Зінаіда Рыдлеўская едзе ў складзе савецкай дэлегацыі на VI Сусветны кангрэс жанчын у Прагу, яе калегі, настаўнікі Крычынскай школы, спыталі, што адчувае яна перад такой дальняй дарогай.

— Пакуль што нічога асаблівага, — трохі разгубленая адказвала Зінаіда Нічыпараўна. — Трэба — значыць, еду!

Гэта потым ужо, у Празе, адчула яна шчырае хваляванне, калі ўдалечыні ад дому ўбачыла сцяг сваёй краіны сярод мноства іншых дзяржаўных сцягоў. Зразумела, як і яе сяброўкі, што за імі, дэлегатам з СССР, вялікая Радзіма, што яны ў адказе перад ёй за кожны свой крок, за кожнае слова, накіраванае ў абарону міру.

У Празскім Палацы культуры, дзе праходзілі насяджэнні кангрэса, сабралася больш тысячы жанчын са 132 краін свету, прадстаўніцы 274 нацыянальных і 96 міжнародных арганізацый. Яны абмяркоўвалі праблемы роўнасці, нацыянальнай незалежнасці, захавання міру, якія сталі дэвізам форуму. Як і кожная з яго ўдзельніц, Зінаіда Рыдлеўская падзяляла трывогу і надзею прэзідэнта Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын Фрыды Браун, якая сказала, адкрываючы кангрэс:

— Мы надзвычай устрыжаныя сітуацыяй на нашай планеце. Нас непаконць лёсы нашых сем'яў, нашых дзяцей. Але нас аб'ядноўвае надзея, што намаганнямі людзей добрай волі будзе захаваны мір, самы каштоўны набытак чалавецтва...

А якое моцнае і высокае пачуццё зведала яна, калі дэлегаты з самых розных краін свету гаварылі пра Савецкі Саюз як пра сапраўднага абаронцу міру і справядлівасці, калі яны назвалі міф аб «савецкай ваеннай пагрозе» самай вялікай хлуснёй нашага стагоддзя. А потым на рускай мове выступілі дэлегаты з Балгарыі і Манголіі, і Зінаіду Нічыпараўну перапоўніла радасць. «Я зняла навушнікі. Адначывалі не толькі вушы, але і сэрца».

У шасці камісіях кангрэса на працягу трох дзён вяліся дыскусіі, абмяркоўваліся самыя надзённыя праблемы жаночага руху.

— Быццам бы такая мірная праблема — жанчына і сям'я, — расказвае Зінаіда Нічыпараўна аб камісіі, у якой ёй давялося працаваць. — Але як востра стаялі і тут пытанні разрадкі, разбраення, міру.

Праблем мноства. І для вырашэння іх найпершай умовай з'яўляецца мір.

ПІ БЯЗЛІТНАСНАЕ, што нясе яна людзям, Зінаіда Рыдлеўская ведае не з чужых слоў, не з кніжак. «Навокал дрыжэла зямля. Немцы бамбілі Чарэю, — успамінае жанчына першыя дні гітлераўскай акупацыі, — а потым пайшлі танкі, як саранча, наляцелі веласіпедысты. Было страшна, але бацька не пераставаў паўтараць, што ўсё гэта часова, што перамога будзе за намі. Нават і цяпер не ведаю, ці нас ён тады супакойваў, ці такая моцная была ў старога салдата вера».

У тое лета Зіна толькі паспела скончыць сем класаў, а праз год, калі споўнілася пятнаццаць, стала партызанкай. Прыгадваючы тыя падзеі, яна сказала:

— Трэба было — значыць, ваява-

ла. У партызанскі атрад пайшла з бацькам, мужам старэйшай сястры Марыі, і сястрой Оляй. Спачатку змагаліся побач, а потым раскідала ўсіх па розных атрадах, і сустрэліся яны толькі ў 1944 годзе, калі Беларусь была вы-

звалена ад фашыстаў савецкімі войскамі. Тады і зрабіў ваенны карэспандэнт А. Станавы свой вядомы здымак, які абышоў з таго часу дзесяткі газет і часопісаў. На ім — партызанская сям'я Рыдлеўскіх — дзве дзяўчыны і пажылы партызан. Усе са зброяй за плячыма, стомленыя, але ўсмешлівыя.

ГЭТА КАРОТКАЕ СЛОВА МІР

І няцяжка здагадацца, калі ўважліва ўгледзецца ў іх твары, колькі нялёгкіх ваенных дарог было пройдзена кожным з іх, перш чым адбылася гэтая сустрэча.

— Не магу і цяпер глядзець кіно пра вайну: плачу, — быццам апраўдваючыся, прызнаецца Зінаіда Нічыпараўна. А ў мяне ад яе слоў пахаладзелі кончыкі пальцаў: мусіць многа перажыў чалавек, калі і праз 40 гадоў так балюча абпальваюць успаміны.

Оля была ў атрадзе медыцынскай сястрой, Зіна старанна дапамагала ёй. На сур'ёзныя аперацыі дзяўчат не бралі, шкадавалі. На пасту стаялі, рассыльнымі былі, бялізну партызанам мылі, ежу гатавалі.

А ў час нямецкай блакады ў раёне возера Палік Зіна згубіла сястру. Тыя доўгія пакутлівыя дні і ночы былі самымі страшнымі ў яе жыцці. Побач ад голаду паміралі таварышы. І нават выскачыць на імгненне з балота, каб сарваць травінку, не было ніякай магчымасці. Фашысты бамбілі і абстрэльвалі партызан. Ад бяссілля і нянавісці душылі слёзы. «На сваёй роднай зямлі цярэць такое! За што?» — сціскаючы вінтоўку, паўтарала Зіна. На людзях усё гніло, і не толькі адзенне, але і цела. Ведаючы іх безвыходнае становішча, немцы прапаноўвалі здавацца. «А мы вырашылі, — гаворыць Зінаіда Нічыпараўна, — што лепш загінем у балоце, але не здадзімся».

Партызан выратавала наступленне Савецкай Арміі. Іх, знясіленых і хворых, салдаты кармілі хлебам, супам,

кансервамі, а яны не адчувалі смаку. І было ім усё роўна, што есці. Ад таго, што доўга сядзела ў балоце, ногі Зінаіды Нічыпараўны пакрыліся болякамі, і маладая прыгожая дзяўчына бялася, што ніколі ўжо не зможа хадзіць без тоўстых панчоў...

Вайна скончылася, а вяртацца не было куды. Хата Рыдлеўскіх згарэла разам з небагатым сялянскім скарбам і гаспадаркай. Але не гэта было самай страшнай стратай. З вайны не вярнуліся блізкія. У сорак першым загінуў у Прыбалтыцы малодшы брат Зінаіды Нічыпараўны Уладзімір, а ў сорак другім згарэў у танку пад Варонежам старэйшы Аляксандр...

Тое ваеннае мінулае, перажытае і вяло Зінаіду Нічыпараўну да мікрафона ў мемарыяльнай Лідзіцы, дзе адбыўся мітынг чэхаславацкіх жанчын і дэлегатак кангрэса. У гэтай вёсцы 10 чэрвеня 1942 года фашысты расстрэлялі ўсіх мужчын, а жанчын і дзяцей заганалі ў канцлагеры, адкуль мала хто вярнуўся.

Дык як жа магла яна не расказаць пра нашу Хатынь, пра тое, што дваццаць мільёнаў савецкіх людзей аддалі жыцці за перамогу над фашызмам. Але на гэтым не скончыліся злачынствы імперыялістычнай ваеншчыны. Пасля Лідзіцы, Хатыні, Арадура была Сангмі ў В'етнаме, цяпер Чылі, Сальвадор... Свету зноў пагражае небяспека быць увергнутым у бездань трэцяй сусветнай вайны. «Наша задача, — гаварыла Зінаіда Рыдлеўская, — агульнымі намаганнямі зрабіць усё неабходнае для таго, каб адстаяць права людзей на жыццё, захаваць мір. З усмешкай дзяцей, з промняў сонца, паху кветак — гэта кароткае слова мір».

Ад хвалявання Зінаіда Нічыпараўна не чула свайго голасу, але Густа Фучыкава, удава вядомага чэшскага антыфашыста Юліуса Фучыка, закатаванага гітлераўцамі, якая стаяла побач у прэзідыуме, абняла яе і ўсхвалявана сказала: «Дзякуй вам, вы так добра гаварылі...»

ВАЙНА зрабіла сэрца юнай Зіны Рыдлеўскай яшчэ больш чуйным да людскога гора, шчодрым на любоў і ласку. Душэўным багаццем амаль трыццаць пяць гадоў дзялілася яна са сваімі вучнямі, выходзіла ў кожным з іх высокія пачуцці любові да Бацькаўшчыны, вучыла іх роднай беларускай мове.

Неяк у час сустрэчы былыя выхаванцы спыталі ў Зінаіды Нічыпараўны, куды б яна пайшла працаваць цяпер, каб была магчымасць пачаць усё нанова. І яна, ні минуты не вагаючыся, адказала: «Толькі туды, дзе і працую. У школу да дзяцей. Толькі настаўніцай». Дарэчы, ёй прысвоена званне заслужанай настаўніцы БССР. Некаторыя вучні Зінаіды Рыдлеўскай, як і яна, сталі выкладчыкамі беларускай мовы. З усіх куткоў краіны, Беларусі прыходзіць да настаўніцы пісьмы, атрымлівае яна часам і прысвечаныя ёй вершы, можа ў нечым недасканалыя, але перапоўненыя ўдзячнасцю за тое, што ў пасляваенныя гады дзялілася з дзецьмі апошнім кавалкам хлеба, дапамагла выбраць правільны шлях у жыцці, навучыла дабрыні і чалавечнасці.

Клопатаў у Зінаіды Нічыпараўны многа і цяпер. Яна часта выступае ў друку, па радыё. Расказаць аб рабоце жаночага форуму, аб імкненні да міру, якое валодае мільёнамі жанчын на нашай планеце, яна лічыць сваім свяшчэнным абавязкам. Яна добра ведае, што такое вайна, і таму самааддана змагаецца за мір.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.
НА ЗДЫМКУ: мітынг у Лідзіцы. Трэцяя злева Зінаіда РЫДЛЕЎСКАЯ.

ПАЎГАДЗІНЫ

З ГАННАЙ ГАГАРЫНАЙ

ЧАКАЮ ВАС НА ЗЯМЛІ

Ганна Цімафееўна Гагарына прыехала ў Мінск да ўнучкі Наташы, якая займаецца тут у інстытуце замежных моў. Але ўсё ж выбрала хвілінку для сустрэчы з работнікамі рэспубліканскіх выдавецтваў, журналістамі, кнігалюбамі. У актавай зале Дома кнігі было шмат школьнікаў.

Якая яна, маці першага на планеце касманаўта? Яна бывала ўжо ў Мінску. Але так здарылася, што бачыў я яе раней толькі па тэлебачанню, чуў выступленні па радыё. І вось — сустрэча.

...Парог пераступіла жанчына сталага ўзросту. Увайшла ў залу, лёгкім кіўком галавы павіталася з прысутнымі, на твары з'явілася добрая ўсмешка.

Нехта з мужчын, што сядзелі ззаду мяне, ціхенька прамовіў: «Амаль такая ж, як і раней. Вось толькі, здаецца, маршчын дабавілася...»

«Яшчэ б, не дабавіцца... Столькі перажыць», — пачуўся ў адказ жаночы голас.

На самай справе. Ідуць гады. Не толькі шчаслівымі былі яны для Ганны Гагарынай. Ёй давялося перажыць цяжкія страты: гібель сына Юрыя, смерць мужа Аляксея, а не так даўно не стала і сына Барыса.

...Ганна Цімафееўна паднялася на сцэну, села за стол і неяк проста спытала ў залы: «Дык аб чым сёння будзем весці гутарку?»

Гэтае «сёння» ў яе прагучала так, быццам бы ўчора ці пазаўчора Ганна Гагарына была тут, у зале, размаўляла іменна з гэтымі ж людзьмі. Адчувалася, што Ганна Цімафееўна тут, у Мінску, як дома, даўно стала сапраўды сваім чалавекам на беларускай зямлі.

Дык аб чым павесці гаворку? Аднекуль з шостага рада падняўся сярэдні год мужчына і папрасіў:

— Ганна Цімафееўна! Вы спачатку пра сябе раскажыце.

Пакуль маці Юрыя Гагарына абдумвала адказ, мне ўспомніліся вытрымкі з замежных газет. Адрозна пасля палёту першага чалавека ў космас некаторыя замежныя журналісты сцвярджалі, што ён нашчадак старадаўняга баярскага роду.

Значыць, Ганна Цімафееўна — пра... прапраўнучка нейкага баярына?

А цяпер паслухаем Ганну Цімафееўну.

— Нарадзілася я ў Піцеры, у сям'і беднага рабочага з Пуцілаўскага завода. Бацька, які страціў здароўе, хадзіў да цара ў тую сумна вядомую «крываную нядзелю» 1905 года на Сенацкую плошчу. Хадзіў, таму што не атрымліваў пенсіі — проста не было ў царскай Расіі такой дапамогі працоўнаму чалавеку. Чым скончыўся поход па міласць, добра вядома ўсяму свету. Кулямі сустрэў цар абяздоленых людзей...

Пасля сям'я Ганны Цімафееўны, якая не мела ніякіх сродкаў, вымушана была паехаць у вёску Клушына, што пад Гжацкам, шукаць шчасця на «сваёй зямліцы». Толькі дзе яно, тое шчасце? У чатырнаццаць гадоў Ганна Цімафееўна ўмела касіць, араць, секчы дровы.

Выйшла замуж за такога ж бедняка — Аляксея Гагарына. Якое тут ужо «баярскае» паходжанне!

Толькі стала наладжвацца жыццё, як пачалася Вялікая Айчынная вайна. Акупанты выгналі Ганну Цімафееўну з малымі дзецьмі на вуліцу з улас-

НЕ ТОЛЬКО НА БУМАГЕ, НО И НА ДЕЛЕ

ДВЕ РЕАЛЬНОСТИ ОДНОГО ДЕСЯТИЛЕТИЯ

Накануне Международного женского дня 8 Марта корреспондент АПН взял интервью у секретаря Всесоюзного Центрального Совета Профсоюзных Союзов (ВЦСПС), члена Комитета советских женщин Людмилы ЗЕМЛЯНИКОВОЙ.

— В канун 8 Марта уместно вспомнить: Международный день солидарности женщин в борьбе за политическое, экономическое и социальное равноправие был впервые отмечен в ряде стран Европы 71 год назад. В наши дни эта борьба не только не утихла, но, наоборот, обострилась, в нее включились женщины всех континентов. Семь лет назад Организация Объединенных Наций провозгласила 1976—1985 годы Десятилетием ООН для женщин под девизом «Равенство. Развитие. Мир». Тогда же был принят и Всемирный план действий, направленный на то, чтобы покончить с дискриминацией женщин, которая сейчас классифицируется как «преступление против человеческого достоинства», — так начала беседу Людмила Земляникова.

— Вы присутствовали на Всемирном конгрессе женщин в Праге (октябрь 1981 г.), где были подведены итоги выполнения этого плана за минувшие годы Десятилетия. Каковы успехи женщин в борьбе против дискриминации?

— На конгрессе в Праге представительницы 132 стран обсудили проблемы женского равноправия, решение которых тесно связано с проблемой сохранения мира, с борьбой против войны и гонки вооружений. В моем блокноте есть запись: «Человечество могло бы добиться огромного и быстрого экономического и социального прогресса, если бы 500 миллиардов долларов, идущих ежегодно на вооружение, были использованы на жилищное строительство, на охрану матери и ребенка, на строительство дошкольных учреждений, образование и медицинское обслуживание...» Эту мысль из выступления с трибуны конгресса президента Международной демократической федерации женщин (МДФЖ) Фриды Браун я целиком разделяю, тем более что за прошедшие с тех пор месяцы военные расходы еще более возросли.

Что же касается достижений первой половины Десятилетия, то наиболее крупным из них является, на мой взгляд, принятие Организацией Объединенных Наций Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин.

— Но согласитесь, между равенством де-юре и де-факто огромная дистанция. Давайте сравним фактиче-

ское положение советских женщин с положениями Конвенции.

— Начну с де-юре: советское законодательство во многом превосходит положения этого международного документа, впервые зафиксировавшего правовое признание равенства женщин. Уместно вспомнить при этом, что Страна Советов провозгласила полное равноправие женщин во всех сферах жизни уже в первые дни своего существования, опередив нынешний акт более чем на шесть десятилетий.

А теперь де-факто. Возьмем, например, проблему ликвидации дискриминации женщин в области политических прав. Ей в Конвенции уделяется значительное внимание. И это не случайно.

Что стоят разговоры о политическом равноправии, если в парламентах всех капиталистических стран, вместе взятых, женщин меньше, чем в Верховном Совете СССР: среди его депутатов 487 женщин, или 32,5 процента (в США, к примеру, в составе конгресса 96-го созыва только 16 женщин — 3 процента).

— Что вы скажете о праве на труд — одном из основных во всей системе прав и свобод человека?

— Повсеместное юридическое признание права на труд и принципа равной оплаты за равный труд, к сожалению, не избавляет женщин во многих странах от дискриминации. По данным Международной организации труда, разница в оплате мужчин и женщин, выполняющих равноценную работу, составляет в Великобритании 41 процент, в ФРГ — 30, в Швейцарии — 36, в Японии более 50 процентов. Женщины там оказываются в числе первых кандидатов на увольнение во время кризисов и составляют сегодня, пожалуй, большинство в многомиллионной армии безработных.

А вот фактическое положение дел в СССР. Безработица у нас ликвидирована более полувека назад. В стране достигнут самый высокий в мире уровень женской занятости — каждый второй работник. За равный труд с мужчиной женщина получает равную оплату — это гарантирует и контролирует законодательство. Больше того, закон предусматривает для нее ряд преимуществ в оплате труда. Например, при переводе женщины на легкую работу в связи с беременностью или рождением ребенка ей сохраняется прежняя заработная плата, то есть фактически большая, чем у мужчин, занятых аналогичной работой.

— Есть ли в Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин положения об образовании?

— Да, там говорится о необходимости женского равенства в сфере образования, получения профессиональной подготовки и переподготовки. И это закономерно, поскольку в подавляющем большинстве стран представительницы «слабого» пола составляют, в основном, неквалифицированную, низкооплачиваемую, рабочую силу. Женщина — инженер, судья, руководитель учреждения — относительно редкое явление.

Правда, и в СССР в 30-е годы, когда я, окончив институт, начинала инженером свой трудовой путь, это не было типично. Прошли годы, и сейчас каждый второй советский инженер — женщина. Среди судей женщины составляют треть. Свыше полумиллиона женщин работают директорами заводов и фабрик, начальниками цехов, руководителями колхозов и совхозов, крупных строений и учреждений. Доля женщин среди работников с высшим и средним специальным образованием, занятых в народном хозяйстве страны, — 59 процентов (15,5 миллиона человек).

Этот факт объясняется не только бесплатностью, а значит, и доступностью всех видов образования, но и активной жизненной позицией советских женщин, их сопричастностью к делам страны. Прибавьте к этому признание в СССР материнства социальной функцией, предоставляемую женщине государством возможность определить малыша в ясли, детский сад, пока она находится на работе.

— Следует ли все сказанное вами понимать так, что у советских женщин нет нерешенных проблем?

— Разумеется, проблемы есть, но они носят принципиально иной, чем на Западе, характер. Речь идет о дальнейшем улучшении условий труда и быта работающих женщин, укреплении института семьи, о новых мерах по охране материнства и детства. Прежде всего назову такую крупномасштабную акцию государства, как принятое в 1981 году постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР «О мерах по усилению государственной помощи семьям, имеющим детей». На реализацию этих мер за пятилетие будет израсходовано более 9 миллиардов рублей.

Выполнение постановления уже началось по районам страны.

Словом, то, что в рамках Десятилетия ООН для женщин намечается в мире как долговременная программа, в Советском Союзе давно уже осуществлено на практике.

Беседу вела
Наталья ВИШНЕВА-САРАФАНОВА
(АПН).

МАДАМ ТРЕМСКИ: «СОВЕТСКИЕ КРЕМЫ ЧРЕЗВЫЧАЙНО ХОРОШИ!..»

И КРАСОТА, И ЗДОРОВЬЕ

По преданию, супруга императора Нерона Пoppея в качестве туалетного крема употребляла молоко ослиц — уже в те давние времена было известно, что эффективность косметических препаратов зависит в первую очередь от содержания в них биологически активных веществ животного или растительного происхождения. Нашим современницам живется, слава богу, проще: косметологи по рекомендации медиков создают для них рецепты кремов на естественной природной основе.

...К аромату готового крема примешиваются легкие запахи сушеных трав, ромашки, полевого хвоща. Недаром кремы советского производства считаются лечебными (это и общее направление отечественной косметики). Добавки витаминов, настои целебных трав, биологически активных веществ придают им эффективные лечебные свойства, восстанавливая увядающую кожу, оказывая омолаживающее действие. В некоторые кремы добавляются натуральные соки, экстракты различных растений. К примеру, «Свежесть», «Виктория», «Томатный» содержат десять процентов натуральных соков, «Вечер» — экстракт петрушки.

Недавно на прилавках советских магазинов появились эффективные средства, предназначенные для женщин, перешагнувших тридцатилетний возраст. Это «Экстэл» — крем, содержащий элеутерококк, и «Лесная нимфа» с экстрактом женьшеня. Крем-маска «Элегия» предназначена для интенсивного питания кожи лица. Крем придает свежести, оказывает успокаивающее и противовоспалительное действие на чувствительную и сухую кожу, повышает ее сопротивляемость преждевременному старению. Средство содержит натуральные масла, витамины А, Е, F.

За последнее десятилетие спрос на парфюмерно-космети-

ческие изделия в Советском Союзе резко возрос. Если в 1970 году предприятия этой отрасли (а их более десятка — от крупных производственных объединений в Москве, Ленинграде, Ташкенте до сравнительно небольших фабрик во Львовке, Казани) выпустили 773 миллиона таких изделий, то в прошлом году — почти два миллиарда. Перед внедрением в массовое производство каждая модель проходит тщательную экспериментально-клиническую проверку в отделе экспертизы и создания косметических средств Московского научно-исследовательского института косметологии. Опытным путем проверяется, не вызовет ли новое косметическое средство раздражение кожи, аллергию. Анализируется его действие на функциональный состав кожи, биохимические процессы в организме. Поэтому первыми только что появившимися кремом или губной помадой «пользуются» подопытные животные.

— Теперь все понимают, что кожу необходимо питать, если она болеет — лечить, а не только скрывать дефекты, употребляя декоративную косметику, — говорит мадам Дануте Тремски. — В вашей стране всегда ценились косметические средства на естественной природной основе. Советские кремы чрезвычайно хороши, так как лечат, питают кожу. Сейчас они завоевали популярность и у нас, во Франции.

Это мнение особенно ценно советским специалистам: мадам Д. Тремски возглавляет знаменитую французскую фирму «Сокомет».

В Советском Союзе уделяется большое внимание разработке средств декоративной косметики. За последнее время промышленностью освоено более 70 ее видов. Их рецептура, созданная учеными Всесоюзного научно-исследовательского института синтетических и натуральных душистых веществ, предусматривает и компоненты лечебного действия. К примеру, в состав «Пчелки» — туши для ресниц, которая делает их пышными, — введены биологически активные добавки. Экстракт хвой сосны и ели содержится в новой гигиенической помаде. Румяна не только придадут коже приятный оттенок, но и предохранят лицо от обветривания.

Словом, в продукции советской парфюмерно-косметической промышленности найдутся все необходимые средства для сохранения молодости и привлекательности.

Елена ПЕРЧЕНКО.

най хаты. І цяпер у вёсцы Клушына ёсць тая зямлянка, дзе ў гады вайны жыла сям'я Гагарыных. Тут створаны музей, як і ў самой хатэ — Ганне Цімафееўне дзяржава пабудавала новы дом.

Казалі, што сам лёс выбраў у першыя касманаўты Юрыя Гагарына. Зусім іншай думкі прытрымліваецца Ганна Цімафееўна. Не лёс, лічыць яна, а Сяргей Каралёў «блаславіў» Юрыя на здзяйсненне першага падзвігу: «Гэтаму хлопцу я веру, як самому сабе. Выдатна падрыхтаваны да палёту. Смелы, гатовы выканаць любое заданне. Такі не падвядзе».

І галоўны канструктар не памыліўся. Юрыя Гагарын, паляцеўшы першым у космас, змог адказаць на важнае пытанне вучоных не толькі Савета Саюза, але і ўсяго свету: чалавек можа і будзе жыць і працаваць у космасе.

Чарговае пытанне — як успрыняла маці вестку аб тым, што ў космас паляцеў яе сын. Той дзень Ганна Цімафееўна памятае добра. Яна дапамагала ўнуку рыхтавацца да заняткаў. І за якуюсці хвіліну да паведамлення ТАСС ... выключыла радыё.

Прышла суседка, сказала, што ў космасе маёр Гагарын. За некалькі дзён да палёту Юрыя быў дома і ад маці паехаў старшым лейтэнантам. У вёсцы памеркавалі, што гэта паляцеў аднафамілец Гагарына.

Але матчына сэрца не магло падмануць. Яна была ўпэўнена, што лятае Юрыя, яе сын.

Успомніла, як перад палётам Юра прыехаў дамоў і сказаў: — Я, мама, цяпер паеду ў камандзіроўку.

— А ці ж далёка, тая камандзіроўка? — спытала Ганна Цімафееўна.

— Далёка, вельмі далёка, мама, — неяк задуманна адказаў сын.

З вялікім хваляваннем ехала яна ў Маскву на сустрэчу з Юрам. Так хвалявалася, што... забыла рэшту на чыгуначным вакзале: «А за што ж у Маскве ездзіла б?» Добра, што касір паспела вярнуць грошы да адыходу поезда.

Якімсьці чынам у поезде, што ішоў з Гжацка ў Маскву, пасажыры даведаліся, што разам з імі едзе маці касманаўта. Тут жа паступіла прапанова... спыніць поезд, каб усім разам ушанаваць падзвіг.

Але Ганна Цімафееўна адмовілася: «Мяне — за што? Подзвіг жа здзейсніў Юра, а не я».

...Шмат чаго ўспомніла Ганна Цімафееўна пра сваё жыццё, жыццё сям'і, сыноў, у першую чаргу — Юрыя. Усяго можа гадзіну цягнулася гэта гутарка, з якой прысутныя даведаліся, якім быў першы касманаўт у Дзіцячыя і юнацкія гады.

У Клушына, як і ў гады Юрыя Гагарына, прыязджаюць касманаўты перад чарговым палётам, каб сказаць: «Да пабачэння, маці! Мы ўсе твае сыны...»

І Ганна Цімафееўна бласлаўляе небарахадцаў, гаворыць: «Вяртаецца хутэй, сынок, на зямлю. Я чакаю вас...»

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

«ЖЫЦЦЁ МАЁ — ДАРОГІ, ПЕСНІ...»

Зінаіда Мажэйка — аўтар кніжак аб песеннай культуры беларускага Палесся і Паазер'я. Яна вядомыя вучоны-фальклорыст, страсны прапагандыст народнага песеннага мастацтва, член усеаўсознай фальклорнай камісіі пры Саюзе кампазітараў СССР, пастаянная ўдзельніца ўсеаўсознай і міжнародных фальклорных канферэнцый, кангрэсаў... Да таго ж мае непасрэднае дачыненне — як сцэнарыст і навуковы кансультант — да фільмаў «Палескія калядкі» і «Галасы вякоў», пра якія «Голас Радзімы» ў свой час пісаў. Дарэчы, на адным з прадстаўнічых конкурсаў апошняга фільма прызнаны лепшым сярод стужак, што расказваюць пра старажытныя нацыянальныя абрады. Нястомная працаўніца на ніве роднай культуры, падарожніца і даследчыца, З. Мажэйка не часта бывае дома. Падгадаўшы час, калі Зінаіда Якаўлеўна вернецца з чарговай экспедыцыі, я сустралася і пагутарыла з ёю.

— Зінаіда Якаўлеўна, цікава, дзе цяпер пралягалі вашы шляхі-дарогі?

— Я толькі што з Лепельшчыны: там здымаецца новы фільм «Спадчына». Ён будзе своеасаблівым працягам двух папярэдніх — «Палескія калядкі» і «Галасы вякоў». Раскажа пра асенне-зімовыя святы, што існавалі на Беларусі даўней і часткова захаваліся да нашага часу. Здымаем мы наогул толькі там, дзе традыцыя сапраўды жывая. Гэтай работай мы імкнуліся звярнуць увагу на імяныя часткі цыкла каляндарна-абрадавых песень у розных мясцовасцях Беларусі.

— Напэўна, ваша «садружнасць» з кінематографам не была выпадковаю?

— Наадварот. Вельмі лагічнай заканамернасцю. Я ўжо амаль дваццаць гадоў займаюся даследаваннямі нацыянальнага фальклору. Аб'ездзіла ўсю рэспубліку, столькі пабачыла вёсак, самабытных спявачак палухала... Мяркую ў будучым укладзі кнігу, якая аб'яднае ў сабе каля пяці тысяч мелодый і дасць дакладнае ўяўленне пра песенную творчасць жыхароў розных рэгіёнаў Беларусі.

А кіно — гэта дзеля таго, каб

усе, асабліва моладзь, убачылі на экране прыгожыя нацыянальныя звычаі, пранікліся пацудоўна павагі да іх, шанавалі той неацэнны скарб, што пакінулі ім у спадчыну продкі. І маглі перадаць яго ўжо сваім нашчадкам.

З другога боку, калі мы здымаем фільм у той ці іншай вёсцы, гэта дае нейкі штуршок развіццю традыцыі, далучэнню да яе маладзёвых людзей.

— Я трымаю ў руках — мае вагу! — вашу апошнюю кнігу, дзе сабраныя песні Паазер'я. Яна нядаўна выйшла. Адным з рэдактараў гэтага выдання быў Рыгор Раманавіч Шырма. У свой час ён вельмі ўхваліў распачатую вамі справу. Колькі ж працы накладала на кнігу?

— Калі ў часавым вымярэнні, то восем гадоў. Спачатку я займалася зборам матэрыялу. А дзеля гэтага — каб была пэўная сістэма — узяла карту і размеціла яе на квадраты, кожны з якіх у той ці іншы час павінна была наведаць. Адзін квадрат — добры дзесятак вёсак! Такая работа давала мне магчымасць мець больш-менш поўнае ўяўленне пра традыцыйны фальклор Віцебшчыны. Праца так захапіла, што я, не ведаючы стомы, ездзіла і зімой, і ўлетку, і восенню... Слухала, запісвала, глядзела, распытвала. Час гэты быў незабыўны. Засталіся вельмі яркія ўражанні. А потым я засяла за сістэматызацыю матэрыялу. Дарэчы, той, хто будзе карыстацца кнігай, адшукае ў канцы яе дакладную даведку пра кожную песню, пра тую мясцовасць, дзе яна запісана, хто быў выканаўцам. Там жа ёсць і складзеныя мною карты, на якіх пазначаны раёны пашырэння тыповых каляндарных напеваў: калядных, валачобных, купальскіх, жніўных, дажынкавых, восенскіх...

— Воляю лёсу, як кажучы, вам давялося ўвесь час працаваць у вёсках. І цяпер вы, гараджанка, можа лепей за іншых ведаеце вясковы побыт, сельскіх жыхароў...

— Ну, тут ужо я не зусім згодна. Кожны сам выбірае свой лёс. Яшчэ ў час вучобы ў кансерваторыі я паехала ў першую ў сваім жыцці навуковую экспедыцыю. І хаця я сапраў-

ды гараджанка — нарадзілася ў Оршы, а ўсё жыццё прайшло ў Мінску, — мяне вабіла сельская прырода, непасрэднасць вяскоўцаў, а яшчэ больш — дарога, пошук новага, невядомага, чысціня мастацтва народных самародкаў-спявакоў. Я выбрала шлях у жыцці свядома. У свой час мае бацькі былі вельмі супраць гэтага выбару. Нават спрабавалі пэўным чынам уздзеянца на сваё «непаслухмянае» дзіця. Але гэтая «непаслухмянасць» у мяне «ў крыві», і калі справа датычыцца нейкіх прынцыповых рашэнняў, я заўсёды зраблю так, як патрабуе маё сумленне.

— У нейкім сэнсе вы асабліва жанчына, «з моцных і мужных», што ўзвальваюць на свае плечы агромністую ношу. І пры гэтым ніколі не скардзіцца. Што надае вам сілы ў рабоце?

— Ніколі не думала пра тое, што я не такая, як усе жанчыны. Аднак мяне сапраўды не вельмі хвалюе камфорт — я прывыкла да ўсялякіх умоў жыцця. Даволі раўнадушная я і да моды, і да розных жаночых хітрыкаў. Чаго няма — таго няма. Мая стыхія — рака, дождж, снегапад, завея... І прафесія як нельга лепш адпавядае натуре і характару. А сілы мне надае ўпэўненасць, што мая работа патрэбна людзям, і пачуццё адказнасці за справу, якой займаюся.

— А што думае наконце гэтага ваш муж? І як ён ставіцца да таго, што жонка бывае дома ў лепшым выпадку паўгода?

— Наогул мы аднадумцы. Да таго ж муж таксама бывае дома не болей за мяне. І хаця ў нас вельмі розныя спецыяльнасці — ён трэнер, займаецца падрыхтоўкай алімпійскага рэзерву, — аднак погляды на жыццё, мастацтва, сям'ю аднолькавыя. Мы заўсёды так рады, калі сустракаемся пасля паездкаў... Ва ўсякім выпадку, кожны ставіцца з павагай да заняткаў і захапленняў другога. Таму лічу, што і жаночы мой лёс склаўся шчасліва.

— Жаночы лёс... Ад яго не ўцячэш, казалі некалі. Гэта цяпер жанчына — гаспадыня свайго жыцця. А раней аддадуць маладзенькую дзяўчыну ў суседнюю вёску.

У чужую староначку,
У бальшую сям'ю.
Выпраўляюць моладу
Рана за вадой...
Так, здаецца, п'яцца ў адной з запісаных вамі песень?..

— Песню «Каліна з малінушкай» я пачула ў Міёрскім раёне ад старой бабулі з вёскі Пераброддзе Сцепаніды Аношка. Словы гэтай народнай песні аб гаротным жыцці, нялёгкай долі жанчыны адлюстроўваюць і лёс самой Сцепаніды, і многіх іншых яе сучасніц, хто паспытаў панскай «міласці і ласкі». Цяпер дзяўчаты з Пераброддзя пасля заканчэння сярэдняй школы едуць вучыцца ў горад, у сталіцу... А раней было зусім інакш, аб чым, дарэчы, і нагадваюць нам песні вясковых спявачак. І яшчэ сведчаць аб надзвычайнай пэтычнасці жанчыны, характэрнае яе душы.

Нягледзячы на сваю цяжкую работу, часам невыносную галечу, поўную прыгнечанасць, яна ўсё ж спявала: аб прыгажосці прыроды, вясновым сонейку, якое нясе надзею, аб узаранай ніве, што абяцае добры ўраджай. У песнях чуецца не толькі жалоба, але і пратэст, і праклён, і калючы гумар.

Вось, напрыклад, у вёсцы Сталюгі Лепельскага раёна ад Мар'і Кузьміч я запісала песню «Досаць вам, жончкі, у бяседзі сядзець»:

Досаць вам, жончкі,
ў бяседзі сядзець,
Пойдзім мы, жончкі,
на вулку глядзець,
Як чужы мужыкі жонак
шануюць,
А маё дурнішча кіі гатуець.
Я ў той кут, я ў сёй кут —
усё кіі стаяць.

Усё кіі, усё кіі, усё
дубовыя.
На мае плечачкі
на здаровыя.

Усе тыя кіёчкі
абламаліся,
А мае плечачкі не баяліся.

А ў вёсцы Балаі на Пастаўшчыне Фэля Гінько напела мне старую, ад бабулі пачутую:
Адна нас мамка радзіла,
адна гадала,
Няроўную нам долічку
з брацікам давала.

Людзі ідуць жыта сеіць,
а я сваё гора.
Людзі просюць пана бога,
каб жыта ўрадзіла,
А я прашу маё гора,
каб век не ўсхадзіла...

Апошнюю песню мне нават цяжка неяк каменціраваць, столькі ў ёй векавой жаночай тугі, безвыходнасці.

— Скажыце, а якая з класічных жаночых рыс характару здаецца вам найбольш прывабнай, вельмі патрэбнай і для нашых сучасніц?

— Цярплівасць. Ва ўсім жанчыне патрэбна цярдлівасць. І ў выхаванні дзяцей, і ў рабоце, і ў сямейных адносінах. Дарэчы кажучы, гэтая якасць характару не пашкодзіла б і мужчынам...

— Што б вы хацелі пажадаць нашым замежным чытачам, юным і не вельмі маладым жанчынам, у дзень іхняга свята?

— Шчасця, міру, любові. Каб яны не забывалі матчыны песні. Хай гунаць у іх душы ціхай мелодыяй, якая нагадае ім пра Радзіму.

Інтэрв'ю правяла
Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКУ: Зінаіда МАЖЭЙКА з палескай спявачкай Ганнай ВЯНГУРАЙ.

Еўдакія ЛОСЬ

Яна стаяла сівая
У сваім у бабіным леце...
Я падышоў...
— Дзень добры! —
Яна мне ласкава сказала.

ЯЕ РУКІ

Яны — нібыта мужчынскія:
Гэтак умеюць ціснуць,
Але ўмеюць і лашчыць
Агрубленыя гэтыя рукі,
Высліжаныя аб цапільны,
Аб касільны ды тапарышчы,
Што ў іх, як у тое люстэрка,
Можна ўсім глядзець!

ЯЕ ВОЧЫ

Гэтулькі, гэтулькі промяняў
Плёскае ў іхнім блакіце,
Іх многа. Іх, можа, столькі,
Колькі ўсходаў і захадаў
Вочы страчалі ў полі...
Яны многае ведаюць,
Яны многае бачылі,
Фотаапараты блакітныя,
Якія здымаюць гісторыю
Зямлі, чалавека.

ЯЕ ВАЛАСЫ

З-пад паркалёвай хусткі
Выбіваюцца белыя промяні —
Іх сонца бяліла з палотнамі,
Яно працавала над гэтым
Сотню чэрвеняў, ліпеняў, жніўняў —
Аж пакуль назаўжды не змяшаліся
Промні сонца з белымі промянямі...

Маці родная, маці мая!
Покуль буду жывая на свеце,
Покуль голас мой будзе гучаць,
Покуль вёсны адзетыя ў квецень
Буду сэрцам гарачым страчаць;
Покуль сонца нязгаснага промяні,
Покуль месяца бляск бачу я, —
Ты са мной—буду век цябе помніць,
Маці родная, маці мая!..

Ты на шчасце мяне нарадзіла,
Над калыскай спявала начамі,
Каб я дужай і смелай хадзіла,
Смела мерала далі вачамі...

Дзякуй, маці, што мне падарыла
Ты любоў да зямлі маёй роднай,
Дзе ўсміхаецца сонца так міла,
Дзе бягуць хвалі рэк мнагаводных,
Дзе гамоняць вятры на прадвесні
З маладой сакавітаю рунно,
Дзе звяняць салаўіныя песні,
Лес іграе на тысячах струнаў...

Не бракуе на працу мне сілы,
Не згінаюся ў цяжкіх я...
Гэта ты мяне ўсім надзяліла,
Маці родная, маці мая!

Янка СІПАКОЎ

ХВІЛІНА СУСТРЭЧЫ

Жанчына дзяліла сонца —
Пароўну кожнаму коласу:

УСА ПОСТАЦЬ

Ласку праменьці...
Дык гэта ж сапраўднае сонца,
Што сабрала гэтулькі промяняў
На руках,

у вачах,

пад хусткай!
— Ну, дзень добры, сівое сонца —
Бабка Алеся!

Сяргей ГРАХОЎСКИ

Дурманілі ядловец і смала
І клейкія альховыя пупышкі,
А ты нагбом бярозавік піла
З халоднай запацелае гладышкі.

Па кроплі сок, салодкі і густы,
Сцякаў на мох і леташня трэскі,
І, як ад шчасця, закрывала ты:
«Глядзі, пралескі! Першыя пралескі!»

З пралесак у расінках, нібы ртуць,
Я захацеў табе букецік скласці.
«Не трэба, не чапай. Няхай растуць
Другім на радасць, некаму на
шчасце».

З таемнай красавіцкае глушы
Ззяюльмі гукалі пералескі,
А ў поўным запацелым гладышы
Твае сінелі вочы, як пралескі.

Каб пісаліся вершы,
Трэба быць закаханым
У жанчыну, у неба,
У добрых людзей.

І ад шчасця заўсёды
Быць крышачку п'яным
І ніколі, ніколі
Не траціць надзей.

Трэба быць закаханым
У гоманы бору,
У святанні над полем,
У дождж на сяўбе,
Трэба быць закаханым
У сінія зоры
І ніколі, ніколі —
У самога сябе.

Анатоль ВЯРЦІНСКИ

Урывак з паэмы «Песня пра хлеб»

Хіба забудзеш калі гэты момант!
Ураз заціхае дзіцячы наш гоман.
Стаіць цішыня незвычайная ў хаце.
Збіраемся дружна мы каля маці.
Мы бачым адны толькі матчыны рукі,
адны яе рукі, адны іх рухі.
А маці, з сваёй урачыстай усмешкай,
нізка схіляецца над дзежкай
[над той, на якое сядзела нявестай].
Яна расчыняла хлебнае цеста.
Цеста мясіла яна кулакамі,
сценкі дзяжы абірала рукамі,
вады падлівала, мукі падсыпала...
І нам было клопатаў тут няма.
Былі мы ў мінуту гэтую рады
выканаць матчыны ўсе загады.
Мы ёй памагалі рукамі закасаць,
муку падсыпаць — па яе заказу,
хусцінку мы ёй папраўлялі ахвотна
ці лоб выціралі матчыны потны.
Было ўрачыста і ціха ў хаце —
хлеб з новага жыта ўчыняла маці.

«ЧАРАЎНІЦЫ»

ЧАРУЮЦЬ СЛУХАЧОЎ

У АНСАМБЛІ
ТОЛЬКІ ДЗЯЎЧАТЫ

Барaban і электрагітара, трамбон, саксафон і труба... Ці даўно было дзіва бачыць гэтыя традыцыйна «мужчынскія» музычныя інструменты ў жаночых руках? А сёння немагчыма ўявіць сабе беларускую эстраду без жаночага вакальна-інструментальнага ансамбля, які чаруе чыстым гучаннем «медзі», дакладным рытмам, шчырым спевам, пластычнасцю жэстаў, рухаў.

Гісторыя гэтага ансамбля пачалася гадоў сем назад. Тады ў Гродна, пры жаночым клубе «Чараўніца» Палаца культуры тэк-стыльшчыкаў, арганізоўваўся аматарскі музычны калектыў. Праз нейкі час тыя дзяўчаты, што любілі збірацца разам і спяваць, музіцыраваць, адважыліся ўдзельнічаць у Рэспубліканскім конкурсе артыстаў эстрады. І... не толькі заваявалі званне лаўрэата, а нават атрымалі запрашэнне ў Мінск.

Для «Чараўніц» гэта была і пачэсная ацэнка іх конкурснага выступлення, і аванс на будучую творчасць. Таму што, прыняўшы ў 1974 годзе прапанову працаваць у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, дзяўчаты павінны былі як мага раней пазбавіцца пэўных манер аматарскага выканання, навучыцца хутка наладжваць эмацыянальныя кантакты з любой слухачкай аўдыторыяй. Словам, павінны былі пацвердзіць права звацца прафесійнымі артысткамі.

Да таго ж, удзельніцы «Чараўніц» навываку эстраднага выканання не мелі, а музычную падрыхтоўку атрымалі хто па фартэпіяна, хто па скрыпцы, хто па камерных ці харавых спевах. Да ігры на духавых інструментах дзяўчаты яшчэ ў Гродна далучыў кіраўнік ансамбля Генадзь Лятынскі. Трэба было далей удасканалваць тэхніку ігры, спасцігаць сакрэты сцэнічнай абаяльнасці і артыстызму, фарміраваць адметны рэпертуар.

І вось ужо ансамбль ведаюць не толькі ў Беларусі. Ён лаўрэат Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады, аўтарытэтны ў краіне фестывалю мастацтва «Агні магістралі» (праводзіцца ў раёне будаўніцтва БАМа) і «Кіеўская вясна». Выйшаў дыск-гігант «Чараўніц» і музычныя тэлепраграмы з іх удзелам. Прайшлі гастролі ў многіх гарадах Савецкага Саюза, у Венгрыі, ГДР, Балгарыі.

Іх творчае аблічча фарміравалася пад уплывам перш за ўсё традыцый фолк-рок музыкі. Вось чаму галоўны рэпертуарны напрамак «Чараўніц» — апрацоўкі народных напеваў, сучасныя песні беларускіх кампазітараў. Аднак гэта калектыў жаночы, таму арганічна гучыць у яго выкананні і адпаведны рэпертуар, творы лірычнага характару ў мяккіх, празрыстых аранжыроўках. Тут і арыгінальная апрацоўка вядомага напева «А ў полі вярба», і жартаўлівая песня «Пасылала баба дзеда», і задумная «Я не магу пра вас забыцца» Ігара Лучанка на вершы Петруся Броўкі, і песні маладога беларускага кампазітара Уладзіміра Будніка, які плённа супрацоўнічае з «Чараўніцамі». І яшчэ — каларытная, разгорнутая інструментальная кампазіцыя на тэму беларускага танца «Бульба»...

Канцэртныя праграмы «Чараўніц» звычайна складаюцца з так званых блокаў: «Беларускія вясноркі» (нізка дасціпна тэатралізаваных традыцыйных народных і сучасных беларускіх песень), песень ваенна-патрыятычную тэматыку, папулярных савецкіх і зару-на бажных шлягераў. І цяпер, калі творчае і прафесійнае аблічча калектыву стабілізавалася, працягваецца пошук новых форм пака-дэчы песень, каб кожная праграма «Чараўніц» стала цэласнай тэматычнай эстраднай кампазіцыяй.

Пра ўсю складаную «кухню» жыцця дзяўчат у мастацтве іх прыхільнікі могуць толькі здагадвацца. Бо ў час канцэрта нават вочы артыстак — загадкавыя, пераменлівыя — не скажуць пра рэпетыцыйныя пакуты, сталяючыя вандрожкі, капрызны жаночы настрой. Яны выходзяць на сцэну ўсмешлівыя, абаяльныя, элегантныя, у адмысловых, з элементамі беларускага нацыянальнага арнаменту сукенках. Выразная пластыка, танец калі-нікалі эздабляюць іх выкананне, падкрэсліваюць змест песні. Гуцаць скрыпка і флейта, бубен і раяль, электронна-клавійныя інструменты і мед-ныя духавыя. Кожная з «чараўніц» яшчэ і добрая п'явуння.

Закончыцца іх вечар-канцэрт. І зноў — будзённая праца, і клопат пра ўласны творчы рост, прафесійная вучоба, і клопат пра сямейныя справы, і зборы ў гастрольную дарогу. Як і ва ўсіх артыстаў...

С. ІВАНОВА.

НА ЗДЫМКУ: ансамбль «Чараўніцы».

Фота А. ЛАБАДЫ.

СЕННЯ ўсё больш выразна паўстае на кінаэкране буйным плянам твар сучаснай жанчыны. Яна можа быць рэжысёрам ТБ, як у іспанскім фільме «Гары Купер, які на нябёсах» (паказаным на XII Маскоўскім міжнародным кінафестывалі), або сціплай служачай, як герайна Рамі Шнайдер з «Простай гісторыі» (Францыя), або журналісткай, як у грузінскім фільме «Некалькі інтэрв'ю па асабістых пытаннях»...

пачатку даследуюць тыя практычныя спосабы барацьбы з адзіноцтвам, аб якіх так многа гавораць у апошні час. Напрыклад, клуб знаёмстваў, вечары «Для тых, каму за трыццаць», што арганізуюцца цяпер у СССР паўсюдна. Але, пераступіўшы парог такога клуба, Рыта бачыць тут вераніцу прыбраных жанчын, што ў чаканні стаяць уздоўж сцяны, аркестр, які грае нешта бравуранае, што так безнадзейна не падыходзіць да гэтага парада

вае вырашэнне яшчэ аднаго лёсу не можа быць канчатковай мэтай твора кінамастацтва. За ўсімі гэтымі канкрэтнымі ганнамі, Кацямі, Рытамі стаіць усё тая ж агульная праблема.

Паспрабавалі зірнуць на яе з нейкага іншага боку аўтары фільмаў «Познія спатканні» і «Плывуць маржы». Герайні іх — разумныя, самастойныя жанчыны, што дабіліся вялікіх поспехаў у рабоце, але — зноў-такі — абсалютна адзінокія. Абедазве

НАТАТКІ АБ АКТУАЛЬНАЙ ТЭМЕ У САВЕЦКІМ КІНО

ШУКАЙЦЕ ЖАНЧЫНУ—
ЗНОЙДЗЕЦЕ ПРАБЛЕМЫ

Чаму ж менавіта жанчыне аўтары ўсё часцей давяраюць размову аб надзённых праблемах сучаснасці? Магчыма, таму, што жанчына заўсёды больш востра, эмацыянальна рэагуе на ўсё, што адбываецца ў свеце, а кінематограф сёння мае патрэбу іменна ў такой востра неспасрэднай рэакцыі, што ідзе не столькі ад розуму, колькі ад пачуцця? Або таму, што становішча жанчын ў сённяшнім свеце асабліва складанае: яна эмансціпавана і, значыць, прыняла на свае плечы груз дзелавых, чыста мужчынскіх праблем, але ніхто пры гэтым не пазбавіў яе ад праблем спецыфічна жаночых, звязаных са стварэннем сям'і, нараджэннем дзяцей і г. д.? Ва ўсіх кім разе, відавочна адно: фільм, у цэнтры якога сучасная жанчына, «асуджаны» сёння быць актуальным.

...Стройная, са светлымі валасамі, яна, здаецца, зусім не адрозніваецца ад маладзенькіх дзяўчат, але ў вачах яе часта відаць стомленасць узросту. У яе добрая кватэра, але зусім неадагледжаная: там цячэ, тут не выключаяецца, і няма мужчынскіх рук, каб наладзіць усё гэта. Словам, Рыта, герайна новага латвійскага фільма «Пажадай мне нялётнага надвор'я», — жанчына, якой ужо за трыццаць, але яна так і не выйшла замуж... У другім фільме яе завуць Тоня, у трэцім — Каця, у чацвёртым — Ганнай. Прафесій, характары, густы ва ўсіх гэтых герайн розныя, і толькі бяда адна — адзінота.

Ніколі раней, колькі мне помніцца, праблема гэта ў савецкім кіно нават не ўзнімалася. Герайні працавалі, вучыліся, жылі напружаным жыццём, у каханні бывалі іншы раз шчаслівымі, іншы раз — не, але нікога з іх нібыта не палохала перспектыва адзіноцтва. І раптам — як прарвала: «Масква слязам не верыць», «Упершыню замужам», «Дамы запрашаюць кавалераў», «Пажадай мне нялётнага надвор'я»... Калі дадаць сюды спектаклі і кнігі, прысвечаныя той жа праблеме, то стане відавочна, што мы маем справу з пэўным тэматычным патокам.

Чым жа можна дапамагчы, напрыклад, той жа Рыце — спраўнай работніцы, актыўнай грамадскай працаўніцы і проста добрай, слаўнай жанчыне? Разам са сваёй герайнай аўтары фільма «Пажадай мне нялётнага надвор'я» для

адзіноцтва... Рыта зняважана, шакіравана. Падабнае ж пачуццё зведваюць і іншыя кінагерайні, і іх у нейкай ступені можна зразумець... Вось чаму, адхіліўшы дапамогу «клуба знаёмстваў» і іншых сацыялагічных новаўвядзенняў, аўтары вяртаюць сваіх герайн у рэальнае, правэраенае, так сказаць, жыццё, каб даць ім шанс набыць сямейнае шчасце самым традыцыйным шляхам — праз каханне.

Там, у гэтым жыцці, Каця з фільма «Масква слязам не верыць» («Оскараўскі» лаўрэат 1981 года) знаходзіць нарэшце свайго Гошу — выдатнага спецыяліста, сапраўднага сталага мужчыну, чый кангламерат вартасцей робіць яго, праўда, падобным, як лічаць некаторыя, на прынца з казкі... Там, у гэтым жыцці, другая герайна, Тоня, сустракае Яфіма Емяльянавіча, і гэты варыянт таксама цудоўны, хоць крыху запознены: маладосць і сталыя гады герайні прайшлі ў адзіноцтве, каханне сваё яна сустрэла настолькі позна, што гэта надае і назве фільма «Упершыню замужам», і яго атмасферы крыху гаркаватага адцення... А Рыта («Пажадай мне нялётнага надвор'я») сустракае пілота Івара — але гэта варыянт, хутчэй, са знакамым пытаннем: адзіноцтва зрабіла герайно фільма занадта ранімай, і калі яе каханы спыняецца ў роздуме перад тым, як зрабіць важны жыццёвы крок, Рыту гэта зневажае, і ўсё канчаецца сваркай, за якой, напэўна, так і не прыйдзе прымірэнне...

Такім чынам, традыцыйнае рамантычнае вырашэнне праблемы адзіноцтва мае свае межы, і чым больш фільмаў выходзіць на гэту тэму, тым бліжэй бачна гэта мяжа. Адну кінагерайно выдалі замуж, другую, трэцюю, а патак іх усё расце, кожнай трэба знайсці мужа: не пакідаць жа іх у фінале ля разбітых начовак... І вось ужо замест выдатнага Гошы (зусім, зрэшты, да месца ў такім арыентаваным на ідэальны варыянт фільме, як «Масква слязам не верыць») з'яўляецца нешта настолькі праязічнае, што герайно ўжо трэба літаральна за рукі трымаць, каб яна ад гэтага «кандыдата ў мужы» не збегла (як у карціне «Дамы запрашаюць кавалераў»).... Але кіно ўсё-такі не электронная сваха, і шчаслівае або нават паўшчаслівае

нечакана для сябе сустракаюць мужчын, якія мараць, кажучы афіцыйнай мовай, уступіць з гэтымі жанчынамі ў шлюб. І вось тут і пачынаюцца галоўныя цяжкасці.

Аказваецца, мала проста знайсці ў гэтым жыцці чалавека, які гатовы аддаць табе руку і сэрца. Мала нават пакахаць яго і выклікаць гарачае пачуццё ў адказ. У першыя ж дні, месяцы сумеснага сямейнага жыцця высвятляецца, што Верачка і немаляды інжынер Мікалай Ермаевіч, які пакахаў яе, (фільм «Познія спатканні») у нейкіх сваіх поглядах, густах абсалютна несумяшчальныя, тое ж самае адбываецца і з Зоінкай з фільма «Плывуць маржы»...

Вартасць абедзвюх карцін у тым, што яны звяртаюць нашу ўвагу на тое, каб праблема «як знайсці адзін аднаго» непазбежна перарастае ў больш істотную — «як зразумець адзін аднаго?» І чаму іншы раз так цяжка знайсці агульную мову? Ці не таму, што мы, жыхары вялікіх гарадоў, сталі жыць больш замкнёна? Адмерлі нейкія традыцыйныя, прынятыя раней формы сувязей, і мы неахвотна шукаем новыя, спрабуючы адгарадзіцца ад патоку новых уражанняў, асоб, інфармацыі, што абрушваецца на нас. Дык ці не ў гэтым прычына таго, што многія на пытанне аб сямейным становішчы адказваюць «адзінокі» або «адзінокая»?

Гэтыя разважання непазбежна ўзнікаюць па ходу фільмаў, прысвечаных становішчу жанчын ў сучасным свеце. І вельмі добра, што ўзнікаюць. Спробы звесці падобныя сюжэты да суцыяльных фіналаў — гэта ўсё адно, што даваць чалавеку таблеткі, якія здымаюць боль (у даным выпадку — боль адзіноцтва), не спрабуючы разабрацца ў прычынах немачы. Савецкае кіно — у лепшых сваіх узорах — імкнецца перш за ўсё разабрацца ў прычынах.

У ранейшыя часы, калі жанчына ўваходзіла куды-небудзь сваёй лёгкай паходкай, выхаваныя мужчыны звычайна ўставалі і спынялі сур'ёзныя размовы. Цяпер, наадварот — са з'яўленнем жанчын гэтыя размовы ўспыхваюць асабліва востра, асабліва горача. Адным словам, шукайце на экране жанчыну — і вы заўсёды знойдзеце праблемы...

Тацяна ХЛАПЛЯНкіНА.

НА ЗЯМЛІ
УКРАЇНЫ

Дванаццаць прэм'ер уключылі кінематографісты з Мінска ў праграму фестывалю фільмаў Беларусі, які пачаўся ў сталі-

цы Украіны. Ён прысвечаны 60-годдзю ўтварэння СССР. Майстры кіно брацкай рэспублікі першымі пачалі кінасправаздачы перад працоўнымі горада на Дняпры, які рыхтуецца адзначыць сваё 1500-годдзе.

На экраны кінаатэатраў і Палацаў культуры дэманструюць

на стужкі «Вазьму твой боль» па кнізе І. Шамякіна, «Людзі на балодзе» — экранізацыя рамана І. Мележа, сатырычная камедыя М. Матукоўскага «Амністыя», карціны «Кантрольная па спецыяльнасці», «Ветразі майго дзяцінства» і іншыя стужкі.

РОДНЫМ, КАХАНЫМ, ДАРАГІМ

Немагчыма ўявіць 8-е Сакавіка без добрага падарунка. У гэты дзень іх атрымліваюць матулі, каханыя, сёстры. Угледзіцеся ў твары жанчын, прымаючых прэзенты, на іх вы прачытаеце радасць, шчасце. А вочы! Яны адораць вас пляшчотным позіркам удзячнасці. Але перш чым паднесці падарунак, трэба яго выбраць. Дапамогуць пакупнікам у такой адказнай і прыемнай справе прадаўцы сталічных магазінаў. У многіх з іх створаны аддзелы-выстаўкі падарункаў, дзе прадстаўлены самы шырокі асартымент тавараў. Тут і кветкі, і сувеніры, і вопратка, і кнігі... Па жаданню пакупніка будуць зроблены падарункавыя наборы, а спецыяльнае бюро паслуг даставяць іх па ўказаным адрасе.

Добра падрыхтаваліся да свята жанчын і ў спецыялізаваным магазіне «Мінчанка». У гэтыя дні тут як ніколі многалюдна.

НА ЗДЫМКАХ: зала гатовай вопраткі; прадавец Тамара ХАРЭВІЧ; малодшая прадаўца Ларыса ВАРОНІНА і Ларыса НІКІФАРЭНКА дэманструюць сукенкі з лёну; пакупкі зроблены.

Фота С. КРЫЦКАГА.

У гэтую зіму мая малодшанькая дачушка Машанька захварэла на запаленне лёгкіх. Высокая тэмпература, лекі, нязвыклы пасцельны рэжым знізілі дзяўчынку. Змарнела, стала кволай, як тая кветачка, што раней часу расцвіла ў ценю, не на волі. Ні крывінкі на тварыку.

Ды што і казаць! Дзеці хварэюць—хвалюцца бацькі. І здаецца, усё зробіў бы, усім ахвяраваў, каб толькі адагнаць хваробу-навалу, каб у вачах дачушкі зноў свяціліся гарэзлівыя агеньчыкі. Няхай бы яна, малая, бясконца дурэла, як кажуць, на галаве хадзіла — не ўспрыняў бы гэты як турботу і непакой.

Але трохі ўжо на папраўку пайшло. Цяпер Машанька ўсё часцей распачынала свае гульні. Больш за ўсё засяроджвалася на старонках старых часопісаў. Яна вучыцца ў другім класе, і ёй ужо каторы год вышываем «Юны натураліст». Перачытвае яна свае часопісы з задавальненнем. Потым садзіцца каля акна, глядзіць задуменна на лес, які блізка падступае да нашага мікрараёна з усходу. Нечакана пытаецца:

— Тата, мы пойдзем з табой сёлета ў лес за пралескамі?

— Вядома, пойдзем, дачушка! — узрадавана адказваю я.

— А яны расцвітуць?

— Яшчэ як расцвітуць! Як

разімаваўшых травінак. Гола, непрыбрана яшчэ ў лесе ў такую пару. Ды раптам на цябе, нібы вочкі чыесці ўтаропіліся, глядзяць не міргаючы... На танклявых сцяблінках — блакітныя зорачкі з закружленымі пялёсткамі-промямі.

туць. Неба спахмурнее — яны закрываюць пялёстачкі, прытояцца. А як толькі выгляне сонейка, зноў распусцяцца. Вунь іх колькі, не хаваюцца... На самых адкрытых месцах, каля самай дарогі красуюцца. Быццам зварок, каб

яна ласкавай, сонечнай, плённай? Ці будзе яна мірнай? (І так думаецца, што скрываць!). Вельмі неспакойна ў свеце. Вось і на вясну павярнула, а халадае на планеце. Ды і як жа не будзе халадаць: мороз прабягае па спіне, калі чуеш, як аб'явілі кіруючыя дзеячы адной дужа перазважлівай адміністрацыі, што нібы «ёсць рэчы і важнейшыя за мір».

Ці глядзелі гэтыя дзеячы ў вочы сваіх дзяцей, унукаў? Ці прыслухаліся яны, аб чым у першую чаргу клапацяцца дзеці ўсёй зямлі?

— А яны расцвітуць, тата? — успамінаю словы дачушкі.

— Расцвітуць, Машанька, абавязкова расцвітуць! Бо нічога няма даражэй за мір на зямлі, каб у пару расцвіталі кветкі для ўсіх дзяцей свету.

У розных месцах яны свае — першыя вестуны вясны, па-рознаму іх завуць у Расіі, Канадзе, Амерыцы, Аўстраліі. У нас, на Беларусі, — гэта блакітныя пралескі, блакітныя, як наша мірнае неба, палі, азёры, як вочы нашых дачок, сясцёр, маці.

Алег ЧАРНОУ.

ПРАЛЕСКІ

толькі сонейка крыху прыгрэе, сумёты растануць, на лясных палянах з'явіцца першыя кветкі.

У вачах маёй дзяўчынкі ўспыхвае радасць. Яна пільна ўглядаецца ўдалачынь. Можна, яе вачаняткі бачаць сярод заснежаных дрэў першыя кветкі...

У нас ёсць свая палянка ў лесе за горадам. Мы там бываем кожную вясну. І заўсёды гэтыя раслінкі быццам чакаюць нас. Ідзеш па ельніку, а на мохавым покрыве — счарнелая лістота, галінкі. Дзе-нідзе невыразная зеляніна пе-

Азірнешся — як гэта ты адразу не заўважыў! Столькі разбеглася на ўзгорачку яркіх, блакітна-базавых кветчак. Так светла і радасна ад іх на душы. Нездарма кажуць: дзе пралесак шмат — там неба перакулілася на зямлю. Альбо так: вясной два небы — адно над галавой, другое — пад нагамі. А тамсям яшчэ і белыя падснежнікі чародкамі, як аблокі тыя...

І да чаго ж, здаецца, яны шчырыя, даверлівыя! Ім так мала трэба! Зямля яшчэ не прагрэлася, ранішнія прымазкі не адышлі, а яны цві-

быць навідавоку. Нібы заяўляюць усяму свету весела: зіма з яе сцюжамі-маразамі ўцякае, не за ёй цяпер сіламоц. Наперадзе сонца, цяпла, кветкі, радасць узнаўлення ўсяго жывога ў прыродзе.

Ці не таму так любяць гэтыя кветачкі на маёй Бацькаўшчыне? Ці не таму мы іх так чакаем? І самы шыкоўны і далікатна-мілы падарунак ранняй вясной — букецік сціп-лых пралесак.

І мы чакаем іх з'яўлення, чакаем, як саму вясну, пару найпрыгажэйшую, аб якой загадваем заўжды: ці будзе

Гумар

Ну як наш святочны блін!

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.